

**Aan de leden van de vaste kamercommissie
voor Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties**

Dordrecht/Amsterdam, 13 maart 2007

**betreft: A. Nadere aandachtspunten inzake begraafplaatsen
B. Wijziging van de Wet op de lijkbezorging**

Geachte mevrouw, mijnheer,

Op 19 oktober 2006 heeft u zich gebogen over de voorgestelde Wijziging van de Wet op de Lijkbezorging. Daarbij zijn tal van onderwerpen gepasseerd die betrekking hebben op begraafplaatsen en de bepalingen in de wet inzake grafrechten, de instandhouding van graven, de grafrust en het ruimen van graven.

Als Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen (LOB) willen wij in de deze brief graag reageren op de voorgestelde wetswijzigingen, alsmede onze visie geven op enkele actuele vragen en aandachtspunten die bij de behandeling van dit wetsvoorstel in uw commissie aan de orde zijn geweest.

Ter introductie vertellen wij u eerst iets over de LOB. Daarna gaan wij in op enkele aandachtspunten die het beheer van begraafplaatsen betreffen. Tenslotte geven wij artikelsgewijs ons commentaar op het wetsvoorstel.

Ter introductie

De LOB is de vereniging voor houders van begraafplaatsen en vertegenwoordigt ca 80% van de Nederlandse begraafplaatsen.

Als belangenorganisatie biedt de LOB ondersteuning aan de leden middels het verzamelen en doorgeven van kennis, ervaring en advies.

De LOB fungeert hierbij tevens als kwaliteitsbewaker van de maatschappelijke en ethische betekenis van het begraven, alsook van het praktische, technische, administratieve en bedrijfsmatige beheer en bestuur van de aangesloten begraafplaatsen.

Daarnaast vertegenwoordigt de LOB de leden bij overheidsorganen en brancheorganisaties en treedt op als woordvoerder en voorlichter richting pers en publiek.

Het ledenbestand bestaat voor ca 40% uit gemeenten – die vaak meerdere begraafplaatsen beheren – en voor ca 60% uit kerkelijke en andere particuliere houders van begraafplaatsen.

Het bestuur van de LOB vormt een afspiegeling van het ledenbestand. De kerkelijke begraafplaatsen zijn vertegenwoordigd middels een afgevaardigde namens het bestuur van de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer (VKB) van de Protestantse Kerk Nederland en twee bestuursleden zijn afgevaardigd namens de Rooms Katholieke Kerk. De overige bestuursleden hebben veelal een gemeentelijke achtergrond. Daarnaast is regelmatig overleg en afstemming met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG).

De LOB adviseert haar leden over tal van aspecten inzake het begraafplaatsenbeheer zoals milieueisen, Arbo-zaken, grafrechten of ruimingen. Tijdens regionale en landelijke ledenbijeenkomsten wordt middels lezingen en presentaties aandacht besteed aan actuele onderwerpen. Daarnaast is de LOB uitgever van het kwartaalmagazine *De Begraafplaats* en beheert de LOB een eigen website www.begraafplaats.nl waar men terecht kan voor informatie, advies, regelgeving en andere documenten. Tenslotte publiceert de LOB regelmatig handleidingen over die onderdelen van de bedrijfsvoering en procesgang op begraafplaatsen die nadere toelichting en ondersteuning behoeven en zet zij zich in voor scholing en training van begraafplaatspersoneel. In dat kader verscheen dit jaar de *Handleiding Veilig en gezond werken op begraafplaatsen. Arbo-richtlijnen in de praktijk*. Een *Handleiding Islamitisch Begraven* is in voorbereiding.

A. Nadere aandachtspunten betreffende begraafplaatsen

Algemene graven

Er is de laatste tijd veel media-aandacht geweest voor de grafurust en voor de wijze waarop graven worden geruimd en de nabestaanden hierover worden geïnformeerd. Ook als vaste kamercommissie heeft u hierover vragen gesteld.

Ten aanzien van de algemene graven is de zorg uitgesproken dat wanneer nabestaanden hun overledenen begraven in een algemeen graf de informatie over de ruiming van dat graf soms niet goed verloopt.

Het belangrijkste is uiteraard de informatie vóórdát de begrafenis plaatsvindt. Het mag niet zo zijn dat nabestaanden pas daarna tot de ontdekking komen dat het graf een algemeen graf is dat na tien jaar kan worden geruimd.

De LOB wil benadrukken dat tijdige voorlichting in deze cruciaal is, maar dat begraafplaatsen deze voorlichting helaas niet altijd in eigen hand hebben: men is hiervoor afhankelijk van de uitvaartondernemers en –verzekeraars die als eersten contact hebben met de nabestaanden na overlijden en die de familie moeten informeren over de mogelijkheden op de begraafplaats. Wanneer tijdens dit proces iets misloopt en er – vaak ook om financiële redenen – een algemeen graf wordt geadviseerd terwijl de nabestaanden op dat moment de consequenties van deze grafkeuze niet kunnen overzien, kan dat niet de begraafplaats worden aangerekend. Wel dienen begraafplaatsen zorg te dragen voor goede informatie en communicatie met de uitvaartondernemers – hetgeen ook voor de LOB een voortdurend punt van aandacht is. Het is immers ook in het belang van de begraafplaatsen dat nabestaanden een goede keuze maken.

Ruimingen: voorlichting aan nabestaanden

In 2001 is door de LOB – als aanvulling op de Inspectierichtlijn Lijkbezorging van het ministerie van VROM - een *Handleiding Opgraven en Ruimen* gepubliceerd waarin niet alleen de bestaande regelgeving is uitgelegd, maar waarin ook richtlijnen zijn opgesteld voor alle administratieve, organisatorische en ethische aspecten die zich kunnen voordoen wanneer ruimingen aan de orde zijn. Inzake de ruimingen van algemene graven is daarbij helder geformuleerd wie hierover dient te beslissen – dit is conform de Wet de houder van de begraafplaats die deze graven beheert – maar ook of en in welke mate de nabestaanden hierover geïnformeerd dienen te worden.

Opsporing van nabestaanden is hier niet aan de orde en onmogelijk, maar de door de LOB gehanteerde richtlijn is wél dat de voorgenomen ruiming tijdig wordt aangeplakt op de begraafplaats, en zo mogelijk lokaal worden aangekondigd, teneinde de nabestaanden de gelegenheid te geven de grafbedekking op te halen, alsook – wanneer het “spijtoptanten” betreft – de mogelijkheid aan te bieden van opgraving en herbegraving in een eigen graf.

Bij de LOB zijn geen begraafplaatsen bekend waar sinds 2001 algemene grafvakken zijn geruimd, zonder dat hiervan een aankondiging is gedaan.

Wel is bekend dat sommige gemeenten in het verleden terughoudend geweest zijn met ruimingen op het moment dat de grafurusttermijn was verstreken, waardoor bij de nabestaanden valse verwachtingen over de instandhouding van de algemene graven gewekt kunnen zijn. Het is dus vooral zaak dat gemeentebestuurders zich houden aan hun eigen regelgeving, zodat de begraafplaatsen niet door gebrek aan bestuurlijke daadkracht in een kwaad daglicht gesteld worden.

Ruimingen: piëteit en zorgvuldigheid

Het spreekt voor zich dat de LOB zich ook bezighoudt met de wijze waarop graven geruimd worden en met de vraag hoe er respectvol met de stoffelijke resten moet worden omgegaan.

In de eerder genoemde *Handleiding* staat het hele ruimingsproces beschreven, wordt ingegaan op de eisen waaraan de collectieve knekelput cq het verzamelgraf op de begraafplaats dient te voldoen, wordt de vraag beantwoord hoe er omgegaan moet worden met onvolledig verteerde resten (individueel herbegraven!) en worden de bijbehorende procedures (plan van aanpak, publicatie van ruimingen, melding inspectie etc.) toegelicht.

Wanneer er nu een begraafplaats zou zijn die zich niet houdt aan de basisprincipes van piëteit en zorgvuldigheid, dan wordt dit door de LOB ten zeerste betreurd.

Van elk LOB-lid wordt verwacht dat men zich houdt aan de interne richtlijnen en gedragscodes met betrekking tot de omgang met stoffelijke resten.

Wat betreft de ruimingsbedrijven waarschuwt de LOB haar leden regelmatig om niet met malafide ondernemers in zee te gaan en zal nader overleg worden opgestart met de branchevereniging van grafdelvers- en ruimers (BVOB) teneinde tot eenduidige kwaliteitseisen te komen.

Ruimingen: kwaliteit via een convenant?

Door actieve inspanningen van het Comité Waakzaamheid is de afgelopen jaren één geval in de publiciteit gebracht waar een vermoeden bestaat van onzorgvuldig en respectloos handelen op een begraafplaats, maar daarbij is onduidelijk gebleven wie dat heeft gedaan en hoe opzettelijk dat was. Het kan zijn dat een afdekscherm is afgewaaid van een knekelput. Het kan zijn dat de bezoeker zich oneigenlijke toegang heeft verschaft tot een voor een publiek afgeschermd gedeelte van de begraafplaats. De precieze situatie is niet meer te achterhalen.

Forser waren de beschuldigingen met betrekking tot "het vervoeren van knekels naar een lijmfabriek in het buitenland". Op de schriftelijke vraag van de LOB deze beschuldiging hard te maken teneinde aangifte te kunnen doen van een strafbaar feit, is door het Comité Waakzaamheid nooit gereageerd. Feit is wel dat veel LOB-leden zich door dergelijke beschuldigingen onheus bejegend voelen en in hun beroepseer zijn aangetast, omdat ook zij van mening zijn – en daar dagelijks naar handelen – dat alle werkzaamheden op elke begraafplaats te allen tijde zo zorgvuldig mogelijk uitgevoerd moeten worden.

De LOB vindt echter dat zorgvuldigheid of respect niet bewerkstelligt kan worden door het afsluiten van een convenant met een actiecomité, zoals de gemeente Apeldoorn dat heeft gedaan. Het is immers niet de bedoeling dat leken het wiel opnieuw gaan uitvinden en daarmee ook nog eens voorbij gaan aan de bestaande landelijke wet- en regelgeving - het betreffende convenant was hiermee zelfs in strijd.

Ruimen is niet iets wat op lokaal niveau geregeld kan worden. Beter is het om aansluiting te zoeken bij de nadere richtlijnen op dit gebied, zowel die van het ministerie van VROM, als die van de LOB (o.a. in genoemde *Handleiding*) en deze in samenhang met elkaar te actualiseren en te verbeteren, zo mogelijk een formele status en hoe dan ook een groter bereik te geven.

Ruimingen: toezicht en handreiking

De LOB concludeert dat wanneer het gaat om nadere richtlijnen ter verhoging van de kwaliteit en ook wat betreft het toezicht en de handhaving er veel verbeteringen mogelijk zijn. Het is in dat opzicht opmerkelijk dat de minister ervoor kiest om de slecht functionerende inspectie- en handhavingstaak van VROM dan maar helemaal af te schaffen. Het is echter een feit dat het beheer van begraafplaatsen, de bijbehorende procesgang en de invulling en toepassing van de regels en richtlijnen een specifieke deskundigheid vereist die alleen in de branche zelf aanwezig is.

De LOB juicht het voorstel van de minister in de Memorie van Toelichting om te komen tot een gezamenlijk op te stellen *handreiking* dan ook zeker toe, en pleit er voor dat naast de noodzakelijke aandachtspunten op het gebied van volksgezondheid en milieu, hierin ook de juridische, bedrijfsmatige en ethische aspecten van het grafbeheer worden meegenomen, zodat er landelijke kwaliteitsnormen kunnen ontstaan die verontruste eenmansacties, lokale convenanten en media-hypes overbodig maken.

B. Wijziging van de Wet op de lijkbezorging

De LOB leverde eind jaren negentig een bijdrage aan de toenmalige evaluatie van de Wet op de lijkbezorging die in 2000 door het Ministerie van Binnenlandse Zaken werd gepresenteerd. Een uitgebreide reactie van de LOB op die evaluatie werd in 2001 ingediend.

Ten aanzien van het nu gepresenteerde wetsvoorstel heeft de LOB opnieuw een aantal opmerkingen die wij graag onder uw aandacht willen brengen, opdat de definitieve bepalingen in de Wijziging van de Wet op de lijkbezorging hierop aangepast kunnen worden.

Artikel 2

lid 2. Deze wet is niet van toepassing op een menselijke vrucht die na een zwangerschapsduur van minder dan 24 weken

- a. levenloos ter wereld is gekomen dan wel*
- b. binnen 24 uur na de geboorte is overleden.*

Bij de evaluatie van de Wet op de lijkbezorging heeft de LOB reeds aangegeven dat begraafplaatsen regelmatig doodgeborenen krijgen bezorgd die op grond van bovenstaande niet onder de Wet vallen, maar wel in aanmerking kunnen komen voor een begrafenis (of crematie). Een verlof tot begraven (of cremieren) is voor deze doodgeborenen van minder dan 24 weken geen vereiste, maar voor de houders van begraafplaatsen en crematoria is het wenselijk dat de identiteit van de moeder, alsmede de zwangerschapsduur feitelijk is vastgesteld en middels een doktersverklaring kan worden aangetoond.

Bij het commentaar van de toenmalige minister op de evaluatie werd deze wens gehonoreerd, maar in het huidige wetsvoorstel is hiervan niets terug te vinden.

De LOB blijft van mening dat dit in de wettelijke besluitvorming moet worden meegenomen.

Artikel 8

lid 1. Op de kist of op een ander omhulsel van het lijk wordt een registratienummer aangebracht, dat correspondeert met het nummer, vermeld op een bijgevoegd document dat tevens de namen, de data van geboorte en overlijden van de overledene dan wel de geslachtsnaam van de doodgeborene bevat, nadat is vastgesteld dat het document betrekking heeft op het lijk.

Inzake het hier bedoelde document heeft de LOB er reeds bij de evaluatie van de Wet op gewezen dat een dergelijk document reeds bestaat waarvan ook de wettelijke plicht tot overhandiging aan de begraafplaats al is vastgelegd: het *Verlof tot begraven* bevat exact de hier genoemde gegevens en kan - wanneer het registratienummer hierop wordt aangebracht - uitstekend dienen om aan de hier genoemde verplichting te voldoen. Hiermee worden onnodige administratieve handelingen voorkomen.

Artikel 23

lid 2. Begruaving geschied in een algemeen graf, voor een periode van tien jaar, waarbij de houder van de begraafplaats bepaalt wie daarin wordt begraven, dan wel in een graf waarop een uitsluitend recht is gevestigd, waarbij de rechthebbende bepaalt wie daarin wordt begraven."

De LOB is verheugd dat nu ook een omschrijving van een algemeen graf in de wet wordt vastgelegd, teneinde het verschil te verduidelijken met een graf waarop een uitsluitend recht is gevestigd, waarbij de rechthebbende bepaalt wie daarin wordt begraven.

De toevoeging "voor de periode van tien jaar" levert echter vraagtekens op. Het gaat in de praktijk immers om *minimaal* tien jaar, teneinde enerzijds aan de wettelijke grafuustermijn te kunnen voldoen, maar anderzijds kunnen en mogen alle algemene graven ook voor een langere tijd worden uitgegeven. Sommige begraafplaatshouders hanteren termijnen van 15 jaar of 20 jaar, hetzij omdat de samenstelling van de grond dit vereist teneinde tot een volledige lijkvertering te komen, hetzij omdat dit een wens is van de lokale bevolking cq hun politieke of kerkelijke vertegenwoordigers, hetzij om andere redenen van bedrijfsvoering

Het op deze wijze hier vastleggen van de termijn van 10 jaar suggereert dat dit een vast gegeven is – alsof dit de enige en de maximale periode is dat er in een algemeen graf begraven kan worden - en roept daardoor verwarring op.

De LOB stelt voor dat, wanneer de wetgever hier bedoelt een uitspraak te doen over de termijn waarop een overledene in een algemeen graf begraven kan worden gehouden, de genoemde periode van tien jaar wordt vervangen door “de periode van *minimaal* tien jaar”.

Wanneer echter louter is bedoeld de wettelijke grafstuurtermijn te benadrukken, dan kan deze periode van 10 jaar in dit artikel beter worden geschrapt, aangezien deze grafstuurtermijn elders in de wet al afdoende is vastgelegd (artikel 31, lid 2).

De LOB acht het tevens van belang dat “een graf waarop een uitsluitend recht is gevestigd” ook een specifiekere bij wet vastgelegde benaming krijgt. Vaak is er nog verwarring in den lande, omdat bij deze graven traditioneel soms van familiegraven of koopgraven gesproken wordt, terwijl de historische betekenis die men daaraan geeft niet overeenstemt met de werkelijke status van het in de wet omschreven grafrecht dat immers persoonlijk is (er is maar één rechthebbende) en in de meeste gevallen voor bepaalde tijd. Elke suggestie van familiebezit kan beter vermeden worden.

De term “eigen graf” wordt zowel in de toelichting als in de uitleg van de huidige Wet op de lijkbezorging het meest gebezigd, wordt gehanteerd in de Modelverordening van de VNG, in tal van kerkelijke begraafplaatsreglementen, en is in de huidige administratieve praktijk van de begraafplaatsen en in alle adviezen, richtlijnen daaromtrent vanuit de branche, de enige benaming waarvan iedereen weet dat hiermee altijd en alleen maar het in de wet omschreven graf wordt bedoeld waarop een uitsluitend recht is gevestigd, waarbij de rechthebbende bepaalt wie daarin wordt begraven.

De LOB wil ter voorkoming van tal van onnodige communicatieve, administratieve en juridische problemen in de toekomst, gaarne pleiten voor de juridische verankering van het begrip eigen graf en zou het om die reden gaarne vastgelegd zien in dit wetsartikel door de voorgestelde omschrijving te vervangen door “*Begraving geschied in een algemeen graf, voor een periode van minimaal tien jaar, waarbij de houder van de begraafplaats bepaalt wie daarin wordt begraven, dan wel in een eigen graf waarop een uitsluitend recht is gevestigd, waarbij de rechthebbende bepaalt wie daarin wordt begraven.*”

Artikel 28

lid 1. (...) “*Het voor bepaalde tijd verleende recht wordt op verzoek, mits gedaan binnen twee jaar voor het verstrijken van de termijn, verlengd voor een periode van telkens vijf jaar of meer, met dien verstande dat de houder van de begraafplaats kan bepalen dat het recht telkens niet langer dan twintig jaren wordt verlengd.*”

Bij de evaluatie van de Wet en in het toenmalige ministeriele commentaar erop werd destijds benadrukt dat een verlenging van de periode van tien jaar waarmee de grafrechten verlengd kunnen worden niet wenselijk is “omdat daardoor de kans toeneemt dat graven ernstig worden verwaarloosd of dat graven waarvoor geen enkele belangstelling van de nabestaanden meer bestaat leiden tot capaciteitsproblemen bij de beheerder of een belemmering vormen voor bepaalde planologische ontwikkelingen”.

Toch wordt nu een langere termijn mogelijk gemaakt en voorgesteld de grafrechten met (maximaal) twintig jaar te kunnen verlengen. De motivatie hiervoor ontbreekt, ook in de Memorie van Toelichting. De LOB wijst er op dat tal van begraafplaatsen nog steeds baat hebben bij een maximale verlengingstermijn van tien jaar, zoals in de huidige Wet is vastgelegd.

Bij elke langere verlengingstermijn (men heeft er dan immers al een uitgiftetermijn van minimaal twintig jaar opzitten) wordt het risico groter dat het graf zonder rechthebbende komt te zitten, want de belangstelling taant meestal na een generatie en veel nabestaanden regelen het overschrijven van de grafrechten niet op tijd of helemaal niet. Begraafplaatsen blijven in dat geval zitten met bezette graflocaties, kapotte grafmonumenten en andere problemen waar niemand aanspreekbaar voor is. Nu echter de indruk is gewekt dat er een grote maatschappelijke behoefte is om een langere verlengingstermijn te kunnen realiseren dan is het begrijpelijk dat de wetgever daaraan tegemoet wil komen.

Ook veel individuele LOB-leden, zeker zij die het afgelopen decennium een administratieve kwaliteitsverbetering hebben doorgemaakt, vinden het uit oogpunt van dienstverlening een goede zaak als men de nabestaanden in dit opzicht een plezier kan doen.

Wanneer de maximale verlengingstermijn nu op twintig jaar gesteld wordt zou het evenwel gewenst zijn als houders van begraafplaatsen zélf via verordening of reglement kunnen vastleggen dat men een kortere verlengingstermijn van bijvoorbeeld tien jaar hanteert. Het wettelijke recht op voortdurende verlenging blijft immers bestaan, maar het gevaar om rechthebbenden “kwijt” te raken

door verhuizing, overlijden of gebrek aan belangstelling waardoor hun verantwoordelijkheid voor de instandhouding van hun eigen graf ten onrechte bij de houder van de begraafplaats wordt gelegd, kan hierdoor worden beperkt.

Vanuit oogpunt van deregulering zal de wetgever hieraan zeker willen meewerken door in de voorgestelde wijziging een correctie aan te brengen en daarmee elke verlengingstermijn tussen 1 en 20 jaar mogelijk te maken.

Op deze manier verdwijnt ook de voorgestelde bepaling dat een grafrecht met minimaal vijf jaar of steeds met een veelvoud van vijf jaar zou moeten worden verlengd, omdat hiervoor geen enkele grondslag aanwezig is en dit onnodig betuttelend is zowel ten opzichte van de burger als ten opzichte van de begraafplaathouder en tevens verwarrend werkt voor die gemeenten die de mogelijkheid bieden de grafrechten via een jaarlijkse aanslag te verlengen (en betalen).

Artikel 28

lid 3. De houder van de begraafplaats maakt de mededeling, bedoeld in het tweede lid, tevens bekend bij het graf en bij de ingang van de begraafplaats, tot het einde van de periode waarvoor het recht was gevestigd.

Het woordje *tevens* roept bij sommige LOB-leden vraagtekens en bezwaren op.

Men leest dit alsof het verplicht zou zijn reeds een mededeling bij het graf te doen op het moment dat ook aan het gestelde in lid 2 (...“de houder van de begraafplaats (doet) aan de rechthebbende wiens adres hem bekend is een schriftelijk mededeling van het verstrijken van de termijn en van het bepaalde in het eerste lid.”) wordt voldaan.

Maar die mededeling bij het graf en/of het aanplakken geschieden in de praktijk natuurlijk pas als op de brief niet wordt gereageerd of wanneer de rechthebbende blijkt te zijn vertrokken of overleden. Wanneer het puur de verlenging van de grafrechten betreft en ook per brief meegedeeld kan worden, mag het niet zo zijn dat aanplakken een verplichting is met als mogelijk gevolg dat de nabestaanden zich onheus bejegend voelen (als wanbetaler o.i.d.), of (citaat:) “aan de schandpaal genageld”, waarna de begraafplaatsmedewerkers de wind van voren krijgen.

Lid 3 zou dus vervangen kunnen worden door de bepaling dat *wanneer het adres onbekend blijkt* (of de rechthebbende reageert niet op de brief), de mededeling zoals bedoeld in lid 2 wordt aangeplakt.

Artikel 28

lid 4 t/m 7

Het betreft hier de problematiek van de verwaarlozing van het graf door de rechthebbende zelf, als mogelijke grond om de grafrechten te laten vervallen.

De termijn waarop een mededeling van deze strekking aangeplakt moet blijven wordt nu vastgelegd op vijf jaar, hetgeen tevens de nieuwe periode is binnen welke de verwaarlozing dient te worden verholpen, dan wel waarna, bij het niet nakomen van deze verplichting, het grafrecht op grond van de kennelijke verwaarlozing mag vervallen.

Tegelijkertijd wordt in het gewijzigde lid 7 echter het volgende gesteld:

Indien het recht op het graf nog geen twintig jaar is gevestigd op het moment dat de periode, bedoeld in het vijfde lid is verstreken, blijft de bekendmaking tot stand totdat de periode van twintig jaar is verstreken dan wel totdat in die periode in het onderhoud is voorzien. Indien niet voordien in het onderhoud van het graf is voorzien, vervalt het recht op het graf zodra de termijn van twintig jaar is verstreken.

De LOB is altijd van mening geweest dat de termijn van dertig jaar na de laatste begraafing die in de huidige wet wordt genoemd als periode waarna het grafrecht bij verwaarlozing mocht vervallen, afgeschaft diende te worden, en verbaast zich over de voorgestelde wijzigingen in artikel 28.

Ten eerste blijft hiermee een verschil bestaan tussen de termijn dat grafrechten kunnen vervallen door verwaarlozing van het graf, zoals in dit wetsartikel wordt vastgelegd, en de termijn – een en ander als gevolg van de uiteenlopende bepalingen hierover in de lokale verordeningen – waarin de grafrechten vervallen kunnen worden verklaard als andere verplichtingen (overschrijving grafrechten, betalingen) niet nagekomen worden.

De LOB zou dit verschil graag nader uitgelegd zien door de wetgever zeker gezien het feit dat bij de evaluatie van de Wet destijds is voorgesteld om deze uitzonderlijke termijn van dertig jaar te vervangen door tien jaar na de laatste begraafing, zodat elke verplichte instandhouding van een graf na het vervallen van de grafrechten voor een houder van een begraafplaats even lang is als reeds geldende wettelijke grafrusttermijn.

Ten tweede – en dit is een belangrijker bezwaar - blijkt nu bij kennelijke verwaarlozing in het ene geval een periode van vijf jaar voldoende te zijn om daarna de grafrechten te kunnen laten vervallen, terwijl in het andere geval, bij recenter uitgegeven graven, een termijn van twintig jaar moet worden gehanteerd. Dit suggereert dat een recent gevestigd grafrecht in de lopende (minimale) uitgiftetermijn een andere inhoud heeft (want andere “sancties” kent) dan een eerder gevestigd grafrecht met een langere uitgiftetermijn of dat na twintig jaar verlengd is. Maar het is de vraag of een verschil in uitgiftetermijn, looptijd of verlenging van een grafrecht iets kan veranderen aan de inhoud van dat recht. De bepalingen voor elke rechthebbende die zijn graf verwaarloost dienen volgens de LOB dan ook altijd dezelfde te zijn, ongeacht de looptijd van het graf.

Artikel 28 *Overgangsbepaling*

In de Memorie van Toelichting wordt een overgangsbepaling voorgesteld voor bestaande graven tot 2028. Deze moeten bij geconstateerde verwaarlozing dus minimaal twintig jaar in stand gehouden worden waarbij bovendien de huidige termijn van dertig jaar moet worden gerespecteerd. Dit betekent dat er pas na 2028 of 2029 enig effect van deze nieuwe bepalingen verwacht kan worden en tot die tijd de problematiek van de gedwongen instandhouding van verwaarloosde graven louter lijkt te worden versterkt. De LOB vindt deze overgangsbepaling behalve uiterst onduidelijk ook behoorlijk onuitvoerbaar.

Artikel 29

lid 1. Een lijk wordt binnen tien jaar na de begraafing slechts opgegraven met een vergunning van de burgemeester, en, indien het een graf betreft waarop een uitsluitend recht rust, met toestemming van de rechthebbende.

Dit betekent dat na de wetwijziging geen verlof meer tot opgraving nodig is als de wettelijke grafrusttermijn is verstreken. De LOB betreurt deze voorgestelde wijziging. Een opgraving dient binnen de wettelijke grafrusttermijn immers zo min mogelijk plaats te vinden en de LOB adviseert haar leden dan ook steevast dit nooit later dan twee maanden na de begraafing te doen of pas weer na tien jaar. Maar is een verlof dan minder noodzakelijk? Naast de omstandigheden op de begraafplaats die op een bepaald tijdstip een opgraving onwenselijk kunnen maken, zodat de afwegingen met betrekking tot volksgezondheid en milieu die onderdeel vormen van het besluit om wel of geen vergunning te verlenen, ook na tien jaar nog moeten worden gemaakt, kan het toch ook niet zo zijn dat een overledene mag worden opgegraven en verplaatst zonder dat andere nabestaanden hier bezwaar tegen kunnen indienen? Wanneer de vergunningaanvraag wordt afgeschaft is er geen enkele controle, registratie en beroepsmogelijkheid meer over.

Daarnaast gaat elk verzoek tot opgraving vrijwel altijd gepaard met de wens tot herbegraving of crematie. Een verlof tot begraven kan nooit een tweede maal worden afgegeven voor eenzelfde overledene; het verlof tot cremeren dat tot nu toe na opgraving door de Officier van justitie dient te worden afgegeven, komt na de wetwijziging te vervallen. Ergens zal een document moeten zijn waarin op betrouwbare wijze is vastgelegd om welke stoffelijke resten het gaat, van welke overledene, (waar, wanneer overleden etc.) wanneer deze bij een begraafplaats of crematorium worden aangeboden. Een verlof tot opgraving biedt hierover de meeste zekerheid. De zinsnede *binnen tien jaar* dient daarom verwijderd te worden.

Met de meeste hoogachting,

Mr. T. Sprenger
voorzitter

Bijlagen:

- Gemeente Apeldoorn tekent convenant met Comité van Waakzaamheid
- Ruiming in Zeeland, wethouder afgetreden

Meer informatie:

Mw. drs. P. Harmsen, telefoon 020 – 6080 690, e-mail: consulent@begraafplaats.nl